

Kje in kdo je režiser

Zadeva z obrtniško cono v de-
vinsko-nabrežinski občini zado-
biva čedalje širše razsežnosti.
Več mesecev sta oba italijanska
tržaška dnevnikarja pisala o tej co-
ni, njuna izvajanja pa so bila bolj
podobna natančevanju in dnevni-
ka svojega cilja nista niti prikriva-
la: šlo je za poskus popolne
diskreditacije občinske uprave in
strank, ki sestavljajo sedanjo ve-
čino. Pred dnevi pa sta dnevni-
ka prišla na dan s takoimenova-
nimi »tangentami« oziroma pod-
kupninami. Ne vemo, kdo jima
je posredoval takšno novico, vsi-
ljuje pa se prepričanje, da se je
nevidni režiser »afere z obrtni-
ško cono« lotil izredno hudih
sumničenj na račun javnih upra-
viteljev, od občine do dežele, in
začel namigovati na hude pre-
krške, ki pa so danes v Italiji ze-

ANTEK TERČON

lo aktualni. Očitno je, da so mu
zmanjkali pravni argumenti, s
katerimi bi še dalje lahko prepre-
čeval začetek gradbenih del, za
katere pa ima obrtniški konzorcij
vsa predvidena in nepredvide-
na dovoljenja.

Slovenska skupnost je vedno
delovala v korist vsega domače-
ga prebivalstva in se odločno za-
vzemala za sožitje med obema
narodoma, kar jasno izhaja iz
vse njene povojne politike. Tu-
di splošni občinski regulacijski
načrt je bil tako izoblikovan, da
bi ustrezal volji in potrebam pre-
bivalstva, saj je nastal po širo-
kem posvetovanju s strokovnimi,
stanovskimi in drugimi ustano-
vami ter po posvetovanju z nepo-
sredno prizadetim prebivalstvom
na javnih sestankih po vaseh.
Tudi lokacija obrtniške cone je
sad širokega posvetovanja. Pred-
videna je na zemljišču, ki je še do
nedavnega služilo le za odlaga-
nje kamnitih odpadkov iz bliž-
njih kamnolomov. Z ogledom te-
ga zemljišča se vsakdo lahko pre-
priča, da tu ni rodovitne zemlje,
ampak le kraško grmičevje, ki se
je samo razraslo, saj ljudje že
skoraj pol stoletja ne rabijo več
drv za kurjavo. Občinski svet je

DRAGA OHRANJA SVOJ ČAR

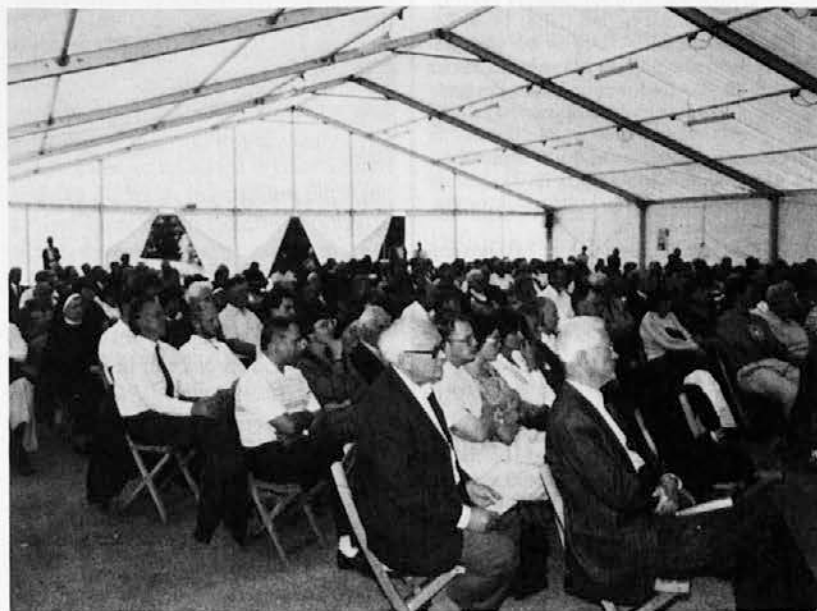
Že 27 let vabi Društvo sloven-
skih izobražencev na študijske
dneve, ki so dobili svoje ime po
vasici Draga pri Bazovici. Že 27 let
se v okviru teh dnevov zbirajo pri
predavanjih in diskusiji ljudje od
vsepovsod, iz Trsta in Gorice, a
tudi iz najrazličnejših krajev Slo-
venije in iz Koroške ter zdomstva.

Tako je bilo tudi letos, saj je
Draga priložnost za srečanja, iz-
menjavo mnenj in misli, za kre-

MARKO TAVČAR

šenje duhov, soočenje z drugače
mislečimi. Draga sploh ohranja
svoj čar, ker je v našem prostoru
alternativna, istočasno pa tudi za-
sidrana v tradiciji in ostaja iz leta
v leto zvesta trem osnovnim te-
mam, ki so drage organizatorjem.
Te teme, široko vzete so: vera, na-
rodnost in kultura. Vsaka od teh
pa se deli še v nekatere podna-
slove, tako bi morali naštetati še
vsaj politiko in državnost, teolo-
gijo in filozofijo, ustvarjalnost v
najširšem pomenu besede.

Organizatorji so letos povabi-
li v Drago pet predavateljev. Prof.
Gorazd Kocijančič, klasični filo-
log, filozof in knjižničar je pod
naslovom »Apoftizem in politi-
ka« razmišljal (v petek, 4. t.m.) o
tem, kako se človekov odnos do

Tudi letos je bila udeležba na študijskih dneh Draga nadvse številna
(foto A. Breclj)

skrivnostnega, božjega, odraža v
vsakršnem človekovem dejanju in
mišljenju, tudi v politiki. Apofati-
zem je pojem, s katerim skuša-
mo povedati, da je Bog neskon-
čno drugačen od vsakršne defini-
cije. Bog je torej skrivnost in to
skrivnost lahko človek še najbo-
lje sprejema s strpnostjo do člo-
veških pojavov. Politika veliko-
krat uporablja sredstva, ki so iz-
raz nestrpnosti. Za verujočega je

torej potrebno, da se odpove dvojn-
osti političnega in duhovnega in
naj se torej slovenski človek v du-
hu strpnosti odloča politično, ne
da bi pri tem pozabil na duhov-
no, skrivnostno plat življenja.

Veliko zanimanje je vladalo za
nastop bivšega slovenskega mini-
strskega predsednika Lojzeta Pe-
terleta, ki je govoril v soboto, 5.
t.m., na temo: »Kristjanovo politi-
ka«

»Ta kamniti spomenik je naš kažipot«

Časi, razmere, življenje ljudi in
pogledi so se v zadnjih desetletjih bist-
veno spremenile, vendar so v našem
kolektivnem spominu že živa junaška
dejanja, ki jim čas ni zmanjšal vred-
nosti. To je v nedeljo, 6. t.m., doka-
zala številna prisotnost na bazovski
gmajni, kjer je pred (že večkrat oskru-
njenim!) spomenikom štirim junakom
— Bidovcu, Marušiču, Milošu in Va-
lenčiču — potekala doživeta spomin-
ska svečanost ob 62-letnici ustrelitve.
Slavnostna govornika sta bila Dušan
Jelinčič in Ivan Peterlin. V imenu or-
ganizatorjev je prisotne pozdravil Fi-
libert Benedetič, kot predstavnik bor-
čevskih organizacij pa je nekaj besed
povedal Fausto Monfalcon.

Dušan Jelinčič je svoje misli po-
dal v literarni obliki. Njegov govor ob-
javljamo na 7. strani.

Ivan Peterlin pa se je v svojem go-
voru najprej vprašal: »Koliko je v nas,

v vseh nas, ki smo danes tukaj zbra-
ni, tihe in globoke spoštljivosti, trdne
obveze, da z naše strani tudi v bodoče
ne bo odklonov in narodnostnih oma-
hovanj, trdne obveze, da smo ob ro-
manju na bazovsko gmajno trdno in
neomajno prepričani v svete narod-
nostne ideale, ki so klesali življenjski
lik teh naših štirih mučenk... Koli-
ko je v nas samih še skritih atomov
energij, da bi kljubovali viharjem so-
dobnega načina iztrebljanja slovenske
besede: mar mogoče ni res, da je drža-
va, v kateri živimo, izbrala drugačne
oblike getizacije naše manjšine? Ta-
kratni režimski sistem terorja, batin,
pretepanja, ricinusovega olja, krivi-
čnih procesov, trpinčenja in smrti, je
današnja demokratična in evropsko
bahavo odprta država zamenjala s per-
fidno logiko sistematične asimilacije,
z grabežem naše zemlje, z mačehov-

sko nepopustljivostjo pri odmerjanju
naših pravic, z neskončnim zaustav-
ljenjem uresničitve... odobritve naše-
ga globalnega zaščitnega zakona, ki bi
nas rešil sivine, v katero se počasi po-
grezamo, ali pa smo že zašli... Kljub
vsem tem dvomom pa je Peterlin svoj
govor zaključil optimistično, v prepri-
čanju, »da je naš človek trdoživ, na-
rodnostno zakoreninjen na teh tleh in
da ne bo nikoli v sebi utiŕjal kljuboval-
nega utripa slovenstva. Ob nelagod-
ju, ob zapadanju v apatičnost in obu-
pu se naš človek zazre v ta skromni,
kamniti, tolikokrat oskrunjeni bazov-
ski spomenik: tu bo črpal svojo ži-
vljenjsko moč in s tem bo poravnal dolg
našim štirim trpinom. Ta kamniti
spomenik je naš kažipot in ta sveta tla,
še danes prepojena z mučeniško krovjo,
so naša trnjeva pot v svetlejšo pri-
hodnost.«

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 13. septembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski teden; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Butalski podvig«; 11.00 »Znaš ta zadnjo?«; 11.45 Vera in naš čas; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Tržaški štempiharji; 14.40 Pesmi miru; 15.15 Poletne melodije; 16.00 Z naših prireditelj; 17.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 14. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1941-45; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.30 Narodnozabavna glasba; 12.40 Mešani zbor Milan Pertot iz Barkovelj; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.50 Country glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 S festivalov; 14.30 Sanje se nadaljujejo; 15.00 »Carski sel«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album.

■ TOREK, 15. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jožko Kragelj: Simon iz Ruta ob 50-letnici 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.15 Italijanska lahka glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Dobrodošlo, poletje! O hobbyjih in prostem času; 15.00 »Carski sel«; 16.00 Nazaj k naravi; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Andrej Budal: »Na konju«.

■ SREDA, 16. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jožko Kragelj: Simon iz Ruta ob 50-letnici 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Kulturnem domu v Trstu; 11.35 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Krščansko socialno gibanje na Primorskem; 12.20 Narodnozabavna glasba; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Simboli in še kaj; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 S festivalov; 14.30 Nezapadne odrske sanje; 15.00 »Carski sel«; 16.10 Lahka glasba raznih narodov; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Indija — srce sveta.

■ ČETRTEK, 17. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jožko Kragelj: Simon iz Ruta - ob 50-letnici 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Cankarjevem domu v Ljubljani; 11.35 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Izkušnje s potovanja po Srednji Ameriki; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 »Carski sel«; 16.00 Moje najljubše knjige; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album.

■ PETEK, 18. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jožko Kragelj: Simon iz Ruta - ob 50-letnici 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.10 Narodnozabavna glasba; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 S festivalov; 14.30 Slovenska literatura na stičišču z italijanskim svetom; 15.00 »Carski sel«; 16.00 Glasovi iz Sibirije; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album.

■ SOBOTA, 19. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Glas harmonike; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Z naših prireditelj; 15.00 »Mala čarovnica«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Tržaški štempiharji.

Svetovni slovenski kongres odpira nova vprašanja

Na nedavnem srečanju v okviru študijskih dnevo v Dragi je deželni odbor Svetovnega slovenskega kongresa v prvi vrsti analiziral globalno stanje slovenstva doma kot tudi v svetu ter ugotovil, da je v novih razmerah — te so predvsem samostojna država Republika Slovenija in pa nastajanje demokracije v tej isti državi — nujno poglobiti predvsem nekaj točk programa: prvo dejstvo ostaja slej ko prej resnica, da je slovenski narod, kot so to tudi drugi narodi, eno samo telo, zaradi česar si je treba prizadevati, da pride do enakopravnosti in enakovrednosti vseh političnih prepričanj bodisi v preteklosti kakor v sedanjosti. Smisel in besedo »sprave« je treba gledati v tej luči upoštevanja vseh političnih pristopov in političnih izkušenj, pri čemer je prizadevanje za pravičnejši zakon o državljanstvu docela neposredna, še nikakor ne zadovoljivo rešena naloga, ki med drugim uteleša tudi t.zv. spravo. »Vsem Slovincem mora biti vrnjena domovina z vsemi pravicami in častmi, tako mrtvim kakor živim«. V tej točki si je nujno prizadevati za občutek solidarnosti do pripadnikov lastnega naroda ter s tem preseči preživelo ideološko polarizacijo oziroma nestrpnost. Deželni odbor je v tej luči analiziral situacijo pri nas v zamejstvu, kjer gre seveda za izvorno pojavljanje slovenstva s specifičnimi pokazatelji in problematiko. Dejstvo je, da v luči novega časa Slovenci v Italiji nastopamo vse bolj razpršeno, da se mnogokrat ponajšamo s pluralizmom, kjer pa nimamo skupnega obvezujočega organa, ki bi vse različnosti povezoval. Vtis je, da nastaja nekakšno mrtvilo, cela vrsta stvari gre mimo nas

Kje in kdo je režiser

◀■■■▶
takorekoč soglasno (proti je glasoval le svetovalec MSI) določil to zemljišče za obrtniško cono. Ta naj nastane na zemljišču, ki je last občine, s čimer naj se tudi prepreči vsaka morebitna špekulacija zasebnikov.

Slovenska skupnost je na občinskih volitvah leta 1990 dosegla izreden uspeh. Prav ta uspeh pa je narekoval njenim političnim tekmečem, da so začeli s sistematičnim rušenjem dela in uspehov slovenske stranke. Začelo se je z dvojezičnimi osebnimi izkaznicami, nadaljevalo s Sosljanskim zalivom in z bencinskimi boni, končno je prišla na vrsto obrtniška cona.

V devinsko-nabrežinski občini se danes pojavljajo sile, ki jim je Ssk napoti in ki skušajo zavrteti kolo zgodovine nazaj. Prav v teh vrstah moremo morda odkriti možnega režiserja zadeve z obrtniško cono, s čimer se dejansko skušajo razvrednotiti napori občinske uprave in se povzročita velika škoda domačim obrtnikom.

brez vzpostavljanja naših izvornih stališč, težko ostajamo v novem obdobju resnični subjekt, zanašanje na sile od zunaj je vse bolj neučinkovito. V glavnem ločeno nastopanje nas pravzaprav počasi oddaljuje od pozicij, s katerih bi lahko odločilno delovali, k vsemu temu pa je treba prišteti še znano demoralizacijo italijanskega političnega življenja, ki ves naš položaj še dodatno obremenjuje z negotovostjo. Deželni odbor je zaradi tega večinskega mnenja, da je več kot umestno ponuditi celotnemu našemu narodnostnemu telesu oziroma njegovim predstavništvom misel, da brez tesnejšega povezovanja različnih političnih in nazorskih sil pravzaprav ne moremo računati na kaj drugega kot počasno drsenje v vsesplošno neučinkovitost in vse manjšo moč.

Zaradi tega bo Svetovni slovenski kongres ponudil našim odločujočim dejavnikom okvir, iztočnico z naštetimi in še poglobljenimi argumenti, na podlagi katerih bi lahko vsi merodajni pojasnili svoje vizije kakor tudi možnosti za drugačno organiziranje Slovencev v Italiji. V kratkem naj bi po dogovoru z osrednjimi organi-

zacijami pripravili javen posvet, pri čemer je že zdaj dogovorjeno, da bosta naslednja dva sestanka deželnega odbora na sežu SKGZ oziroma SSO.

Sicer mora deželni odbor Svetovnega slovenskega kongresa poskrbeti za finančna sredstva, ki bodo omogočila nadaljnje delovanje, poiskati moči za pripravno druge izdaje Poslovnega imenika Republike Slovenije, ki naj bi zajela tudi Slovence izven matične domovine, ter seveda poskrbeti za vse tiste, ki se zanimajo za pridobitev državljanstva in ki dobijo vsa verodostojna navodila tudi in predvsem na našem Generalnem konzulatu v Trstu. Osrednja naloga pa ostaja slej ko prej pravna na javen posvet, izmenjava mnenj z našima osrednjima organizacijama in nemara še kakšnim političnim ali kulturnim subjektom, zakaj dejstvo je, da logika novega časa zahteva dopolnitve v marsikaterem pogledu našega delovanja in ustvarjanja. Več kot gotovo je, da bo premajhna angažiranost v tej smeri nepopravljivo ogrozila že dosežene rezultate kakor tudi razvojno prihodnost manjšine v celoti.

Janez Povše

WAGNER OB JEZERU

Stresa, konec avgusta
Letni obisk glasbenega festivala ob čudovitem jezeru Lago Maggiore nudi vedno svoj gotov umetniški užitek. Vsako leto namreč prireditelji poskrbijo za smotrno zasnovan koncertni program s primernim repertoarjem, kar že samo po sebi nudi jamstvo za uspeh. Pa tudi izbira nastopajočih — od dirigentov do solistov in orkestralnih ali komornih ansamblov. In spet sam glasbeni spored, ki seveda privilegira »klasično« in tradicionalno usmeritev, kar je pravzaprav karakteristika tega festivala zlasti nasproti raznim drugim izrazito novotarskim in avantgardnim programom. Tudi uvodni koncerti niso vedno enako načrtovani. Večkrat (kot še lani) je na sporedu kako veliko vokalno-instrumentalno delo, letos pa je bil ponujen sam orkester s slavnim dirigentom. Vsekakor menim, da je prav velika zborovsko-simfonična skupina še najbolj primerna za slovesen uvod v tak festival. Upajmo, da bo spet prihodnje leto!

Kot navadno, so koncerti v Stresi porazdeljeni med veliko dvorano Kongresne palače (ki je v tem času prava savna in že dolgo let predmet polemik), sobanami Boromejske palače na otoku Isola Bella in lože ob vrtovih na Isola Madre. Poleg tega je še tradicionalni orgelski koncert v cerkvi sv. Ambroža v Stresi. En koncert je bil še v bližnjem mestecu Baveno v cerkvi sv. Gervazija in Protazija. Kaj pa je obsegal letošnji koncertni repertoar? Med velikimi orkestri naj omenimo predvsem Pittsburgh Symphony Orchestra, nato Komorni orkester iz Veneta in Padove, pa spet Israel Chamber Orchestra in Filhar-

monični orkester iz Skt. Petersburga ali francoski državni orkester iz Toulousea. Med zelo znanimi dirigenti so bili na vrsti Lorin Maazel, Peter Maag, Jurij Temirkanov, Sandor Vegh in drugi. Kot komorni ansambli pa so nastopili Budapest Wind Ensemble, Trio Quantz, Cleveland Quartet, Ensemble strumentale Scaligero, Camerata Academica iz Mozarteuma v Salzburgu. Kot pianisti so nastopili med drugimi Martha Argerich in Alexandre Rabinovitch, Jan Fountain, Alexis Weissenberg, Nikita Magaloff in Mario Delli Ponti. Med violinisti slovi Shlomo Mintz (tudi dirigent), med vokalnimi solisti pa mezzosopran Teresa Berganza, organist je Viktor Lukas, itd.

Sam se običajno udeležujem prvih koncertov tega letos že enaintridesetega mednarodnega festivala. Za uvod je v nabiti Kongresni palači nastopil Pittsburgh Symphony Orchestra iz ZDA, ki mu je dirigiral Lorin Maazel. Na sporedu je bila izključno glasba Riharda Wagnerja. Šlo je pravzaprav za nekako orkestralno sintezo iz oper Tannhäuser, Lohengrin, Somrak bogov, Walkiria in drugih. Vse pod naslovom »Ring ohne Worte« (Prstan brez besed), izbral oz. povezal je sam dirigent Maazel. Dirigentova zamisel je sicer vzbudila več polemik, češ da je to skoraj nekako posiljevanje Wagnerjevega glasbenega načrta. Poslušanje skoraj dveurne izvedbe tega Wagnerjevega »potpourrija« lahko vzbudi različna razmišljanja. Verjetno izzveni res na koncu nekako predolgo in res marsikdaj zvočno izraža znano Nietzschejevo »voljo do moči« — v

A. Bratuž
■■■■▶

DRAGA OHRANJA SVOJ ČAR

čno tveganje«. Razčlenil je vprašanje družbene angažiranosti kristjana, ki je še vedno pogojen zaradi preteklosti, saj je komunizem izrinil kristjane iz javnega življenja. Poudaril je, da v Sloveniji ni prišlo do tega, da bi se krščansko misleči ljudje združili v eni sami stranki, kaj šele pod cerkvenim vplivom, ampak so se razdelili v razne stranke. Zato ni bilo osnove za strašenje ljudi o nevarnosti Krščanske demokracije, če bi ostala na oblasti, ampak je šlo za volilno računico.

Drugi sobotni predavatelj, minister za Slovence po svetu **dr. Janko Prunk**, pa je kot zgodovinar razčlenil razvoj slovenske zgodovine »Od narodne identitete do državne osveščenosti«. Iz njegovega izvajanja je bilo jasno, da je slovenski narod zelo dosledno in jasno razvijal svojo narodno programsko idejo in z dosegom samostojne in neodvisne države izpolnil težnje prejšnjih generacij.

Naslov predavanja »Slovensko krščanstvo med tradicijo in prihodnostjo« je od frančiškana **dr. Edvarda Kovača** zahteval nekakšen programski pogled naprej, čeprav je izhajal iz sporočila prvega slovenskega katoliškega shoda, ki je bil v Ljubljani pred sto leti in dokazuje, da je bil naš narod v tistem času popolnoma v soglasju z dogajanjem v drugih

V soboto, 8. t.m., sta bila gosta Drage bivši slovenski ministrski predsednik Lojze Peterle in sedanji minister za Slovence po svetu Janko Prunk. Moderator je bila Lučka Susič

evropskih deželah. V sedanjem času pa ima slovenski katoličan možnost, da razvije svoje človeške in duhovne sposobnosti.

V tem smislu, kot optimistična vera v prihodnost, je izzvenelo tudi slavnostno, zaključno predavanje na letošnji Dragi, ki ga je imel **dr. Franc Rode**, tajnik Papeškega sveta za dialog z neverujočimi. Na drugem mestu objavljamo pogovor s predavateljem.

Draga 92 je torej izzvenela kot srečanje, ki je bilo priložnost, da v luči poznanja preteklosti oblikujemo nov narodni program, ki naj

bi pomagal narodu, da bi zaživel svojo »zlato dobo«, ki se odraža v vsestranski gospodarski in kulturni, znanstveni in duhovni ustvarjalnosti.

Draga je bila tudi priložnost za predstavitev antologije emigrantske proze iz leta 1945-1991 z naslovom »Pod Južnim križem«, ki je izšla pri Celjski Mohorjevi družbi in ki jo je predstavila prof. Zora Tavčarjeva, uvodno študijo pa napisala Helga Glušičeva; življenjepis zbranih avtorjev je sestavil prof. Martin Jevnikar.

Številna publika je poslušala tudi predstavitev novega romana Vinka Ošlaka z naslovom »Hagar«, ki je izšel pri založbi Mihele, o knjigi spominov na Janka Premrla Vojka, ki jo je napisala njegova sestra Radoslava in je pred nekaj meseci izšla pri Slovenski Matici, pa je spregovorila prof. Nada Pertot.

To je torej vsebina in sporočilo 27. študijskih dnevov Draga. Marsikdo je posebno ob poslušanju nekaterih posegov diskutantov lahko ugotovil, kako smo mnogi Slovenci še vedno zazrti v preteklost in kako radi drezamo v še vedno ne povsem zaceljene rane, kako zelo smo navezani na nekatere stereotipe in neradi zapuščamo dobro poznane poti. Možnosti oblikovanja in organiziranja je verjetno veliko, a dokler taka formula privabi tolikšno število ljudi, ki se z velikim čustvenim nabojem udeležuje predavanj in debate, ki se pogovarja in razpravlja tudi po uradnih programskih točkah, pomeni, da so študijski dnevi zanimivi in potrebni in da je tudi stopanje po poznanih poteh potrebno in osrečujoče.

Izjavi za javnost

Zavedam se, da je danes bolj kot kdajkoli v novejši zgodovini treba živeti v svobodni Sloveniji, če naj vsaj delno razumemo svojstven polet slovenskega človeka v novem času in razmerah... Prav tako verjamem, da moji slovenski prijatelji razumejo, da je bila Hrvaška po drugi svetovni vojni razkosana in ponekod spodrezana, in kako ta hip vojne še ni konec, da ta prav sedaj kosi na tisoče novih nedolžnih življenj. Hrvaška danes ni žrtev samo zaradi sebe, saj je kamen preizkušnje nove Evrope, senca na vesti sveta in najbolj krvavi simbol padca nekega totalitarizma.

Zato umetniki, posamezniki ponkončne države, književniki z obeh strani meje (ne: Meje!), o kateri je dobro, celo najbolje, sploh ne razpravljati, storimo vse, kar nam naše skupno poslanstvo nalaga, da bi ogenj neznanja, nezaupanja, sumničavosti in sebičnosti, ki ga dnevnopolitična danes podžiga, ne širil še bolj in še dlje!

V domeni duha ustvarjalnosti in domišljije je hrvaško najprej človeško in potem hrvaško, je tudi slovensko najprej človeško in potem slovensko. Posebej, ko gre za dva kulturno in zgodovinsko tako bližnja, morda najbližja prostora.

Boris Biletič

Predsednik istrskega oddelka Društva hrvaških književnikov

Umetnost je odraz duha, zato ji je bilo sovraštvo od nekdaj tuje. Ustvarjalci, ki živimo z umetnostjo in se z njo enačimo, torej ne moremo sprejeti nobene, še tako spretno podtaknjene provokacije kot opravičila za to, da bi nehali ljubiti in spoštovati sočloveka.

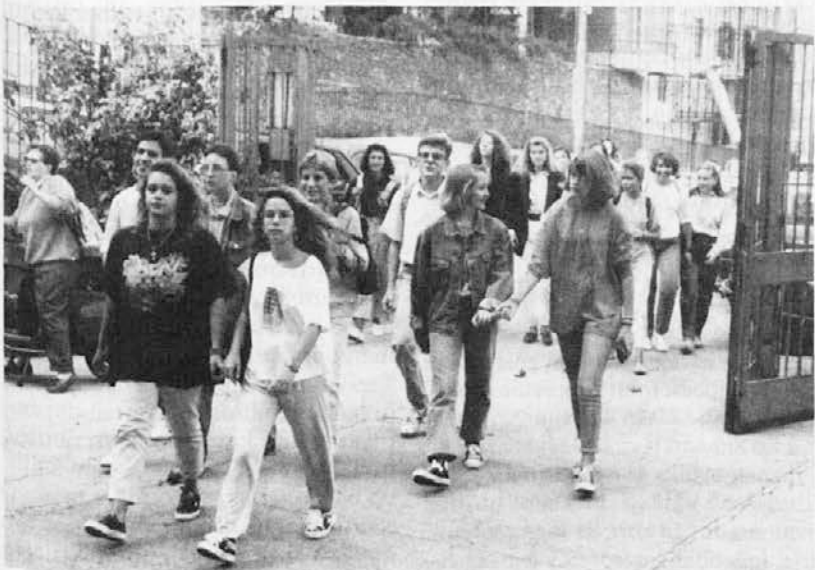
Zato primorski kulturniki in ustvarjalci apeliramo na politični in medijski prostor Slovenije in Hrvaške, naj kljub dnevno-političnim ciljem in objektivnim težavam načrtno ne zožuje možnosti skupnega bivanja in sodelovanja. Zavedati se moramo, da je geografsko, politično in kulturno Slovenija ob Hrvaški in Hrvaška ob Sloveniji in da ni druge možnosti kot tvorno sožitje na vseh ravneh.

Ne želimo postati žrtve medijskih pritiskov, ki imajo pogosto en sam cilj: sejati nemir in nezaupanje. Želimo in hočemo, da med našimi kulturnimi prostori ostanejo vrata na stečaj odprta.

Za Združenje književnikov Primorske:
Zora Tavčar
Ines Cergol-Bavčar
Marjan Tomšič
Boris Pangerc

Koper-Trst, 31. avgusta 1992.

SPET V ŠOLO

V četrtek, 17. t.m., se bo za učence in dijake iz Furlanije-Juljske krajine pričelo šolsko leto. Naši šolarji so vsekakor »srečnejši« od sovrstnikov v Sloveniji, kjer se je šola začela veliko prej, že v začetku septembra.

S šolskimi vrati se bodo spet odprla tudi pereča vprašanja, ki pestijo slovensko šolo in ki jih vsi dobro poznamo. Najhujši problem je seveda nizko število otrok, ki jih je vsako leto manj. To je sedaj najbolj opazno v osnovni šoli. Na sliki: slovenski višješolci pogumno »korakajo« proti šolskemu ploslju. Fotografijo je M. Magajna posnel lansko leto.

NOVICE

Obisk pri Slovenskih krščanskih demokratih

Delegacija deželnega tajništva Slovenske skupnosti je bila v torek, 8. t.m., na obisku pri osrednjem vodstvu Slovenskih krščanskih demokratov v Ljubljani. V delegaciji so bili predsednik Terpin, tajnik Jevnikar, deželni svetovalec Brezigar in goriški pokrajinski tajnik Corsi. V odposlanstvu Slovenskih krščanskih demokratov sta med drugimi bila predsednik Peterle in podpredsednik Oman.

Predstavniki Ssk so poročali o trenutnem položaju Slovencev v Italiji, pri čemer so zlasti opozorili na hudo nacionalistično gonjo proti manjšinskim pravicam, ki se je zaostrišla po zadnjih upravnih volitvah v Trstu. Predsednik Peterle je izjavil, da se bo njegova stranka še dalje odločno zavzemala za pravično ureditev manjšinskega vprašanja, pri čemer je izrazil upanje, da bo italijanska država izpolnila obveznosti, ki izhajajo tako iz njene lastne ustave kot iz mednarodnih sporazumov, tako da ne bo treba tega vprašanja internacionalizirati.

Lira še vedno v nevarnosti

V Italiji se postopno obnavlja parlamentarna dejavnost, ki se je bila prekinila zaradi poletnih počitnic. V središču pozornosti parlamenta bodo predvsem ukrepi, ki jih je vlada že sprejela in ki jih bo še sprejela za odpravo ogromnega javnega primanjkljaja, ki je glavni vzrok za krizo na gospodarskem in zato tudi na socialnem področju.

Osrednji denarni zavod budno spremlja stanje lire, ki jo ogroža predvsem nemška marka. Emisijski zavod še dalje sprejema ustrezne ukrepe, vendar opozarja, da sam nikakor ne bo mogel biti kos položaju, če se vlada ne bo odločila za novo politiko na tem področju. Oglasil se je tudi Računski dvor in izrazil bojazen, da se utegne prihodnje leto primanjkljaj državne blagajne še povečati.

* * *

Medtem ko pišemo, se še ni obnovil letalski most, po katerem je do sestrelitve italijanskega vojaškega transportnega letala prihajala humanitarna pomoč obleganemu Sarajevu. Italijanska vlada je izjavila, da je sicer še dalje pripravljena sodelovati pri dovažanju pomoči sestradanemu prebivalstvu v Bosni, predvsem v Sarajevu, vendar zahteva, da se ustrezno zaščitijo transportna letala. Pri eksplozivni italijanskega letala na polju proti Sarajevu so namreč izgubili življenje štirje vojaki.

Na obisku v Zagrebu, Sarajevu in Beogradu so te dni voditelji ženevske konference za odpravo krize na območju bivše Jugoslavije. Predmet pogovorov je predvsem vprašanje zaščite tako transportnih letal s humanitarno pomočjo kot zaščite pripadnikov »modrih čelad«.

Pogovor z dr. Rodetom o slovenskem nacionalnem poslanstvu

Naša majhnost je tudi prednost

Zadnji predavatelj na letošnjih študijskih dneh »Draga« je bil dr. Franc Rode, avtor številnih knjig, izrazito evropsko razgledan izobraženec, ki je zaposlen v Vatikanu kot tajnik Papeškega sveta za dialog z neverujočimi. Njegovo predavanje z naslovom »Da bi nam srca vnel za čast dežele« je vzbudilo veliko zanimanja. Dr. Rodeta smo zaprosili za pogovor.

Dr. Franc Rode

Katere so bile glavne točke vašega predavanja oziroma katerim vprašanjem ste posvetili največ pozornosti?

V prvem delu sem predstavil ključne trenutke naše zgodovine, kjer se izraža naša volja, da živimo kot strnjena in avtohtona narodna skupnost. Tako sem nakažal zgodovinski pomen Kneževine Karantanije in njeno vrednost za slovensko narodno in politično zavest v kasnejših stoletjih. Opisal sem program Zedinjene Slovenije iz leta 1848, ki predstavlja temeljni kamen naše politične zavesti v moderni dobi in je bil izhodišče vsega našega političnega delovanja. Ustavil sem se tudi ob letu 1918, ko smo se odločili za Jugoslavijo in s tem zajezili germanizacijski proces med nami. Ko govorim o letu 1945 poudarjam, da se je kljub vsem tragedijam tistega leta program Zedinjene Slo-

venije le pomaknil naprej. Seveda spregovorim tudi o velikem letu naše zgodovine — 1991 — ko smo si izbojevali samostojno in mednarodno priznano Republiko Slovenijo.

V drugem delu svojega predavanja sem hotel obračunati z nekaterimi zgrešenimi in izkrivljenimi pogledi na našo preteklost, s katerimi se še vedno hrani naša nesrečna narodna zavest: skrčene našega narodnega ozemlja, nepopolna uresničitev ideala Zedinjene Slovenije, kar ima kot posledico, da del Slovencev živi zunaj meja matične države, naša maloštevilnost. Nastopil sem predvsem proti neresnični, neutemeljeni in krivični krilatici, češ, da smo narod hlapcev. Na koncu sem podal nekaj misli o slovenskem nacionalnem poslanstvu.

Naj dodam, da bo predavanje v celoti izšlo čez nekaj tednov pri Družini v Ljubljani.

V svojem predavanju ste med drugim dejali, da si noben Slovenec ne more privoščiti, da ne bi nič pomenil. Bi lahko razložili to misel?

S tem odgovarjam tistim, ki tarnajo o naši majhnosti, ki so zaradi te majhnosti kar obsedeni in paralizirani. Jaz pa trdim, da je ta majhnost tudi prednost. Predvsem zato, ker spričo naše maloštevilnosti ne moremo spati in lenariti, če hočemo preživeti. Sto milijonov Indijcev lahko spi in sanjari, Indija bo zaradi tega še vseeno obstajala. Stotisoč Slovencev ne more biti pasivnih in neustvarjalnih, če hočemo, da bomo

čez petdeset let še obstajali. Vsak Slovenec je dragocen, vsak Slovenec je pomemben za obstoj in rast naroda. Vsak Slovenec mora v življenju nekaj postati in nekaj pozitivnega pustiti za seboj. Samo pod tem pogojem bomo obstali. To je smisel moje trditve, da si noben Slovenec ne more privoščiti, da ne bi nič pomenil.

Kakšne so vaše naloge in vloga v Papeškem svetu za dialog z neverujočimi?

Sem tajnik Papeškega sveta za dialog z neverujočimi. Mesto tajnika je drugo mesto po odgovornosti v dikasterijih rimske kurije, takoj za predsednikom, ki je običajno kardinal. Kot tajnik vodim in nadziram normalno delovanje dikasterija, organiziram pa tudi zunanje dejavnosti kot so mednarodni simpoziji, na katerih preučujemo probleme ateizma in nevere. Tako sem bil julija v Madridu, čez dober teden pa bom v Pragi, kjer bomo razpravljali o neoliberalizmu v postmoderni dobi. Še v obdobju komunizma smo imeli več srečanj z marksisti, npr. v Ljubljani leta 1984. Veliko me vabijo tudi na predavanja v najrazličnejše dežele.

Kakšen je vaš položaj v Vatikanu glede na to, da ste Slovenec?

V izrazito mednarodnem sestavu rimske kurije imam kot Slovenec absolutno enakopraven položaj. Res pa je, da imajo npr. Italijani, Španci, Francozi, ki sestavljajo močne skupine, oporo v svojih sorojakih, na kar jaz kot Slovenec ne morem računati. Tako kot drugod po svetu, tudi v Rimu Slovenec lahko računa samo s svojimi sposobnostmi in svojim delom.

Znani ste tudi po tem, da ste se večkrat javno kritično izrazili o pisatelju Cankarju oziroma o njegovih pogledih na narod.

Ne dvomim, da je bil Cankar zaveden Slovenec, ki je ljubil svoj narod in delal za njegov napredek in svobodo. A zaradi svojega kajžarskega kompleksa in svoje psihološke labilnosti je marsikdaj zapisal nekaj, kar je povsem neutemeljeno, neresnično in celo žaljivo za slovenski narod. Na primer tisto, da ti še Bog ne more pomagati, če si Slovenec, ali pa krilatico o narodu hlapcev. In te njegove izjave kritiziram, ker so nam nevarne, ker se z njimi hrani naša malodušnost in nas zavajajo v pesimizem. Mislim, da je kritičnost v tem primeru ne samo upravičena, ampak potrebna.

Vprašanja je postavila
Helena Jovanović

WAGNER OB JEZERU

dobrem in v slabem. In dolgoletno prijateljstvo med filozofom in glasbenikom je v tem gotovo uspelo. — Vsekakor so pittsburški simfoniki z veliko silnostjo v interpretaciji (posebej skupina trobil) v vsem zmogli poustvariti duha te glasbe. Mojstrsko jih je pri vsem vodil Lorin Maazel, ki danes sodi med najbolj priznane svetovne dirigente.

Naslednji večer je v manj polni kongresni dvorani nastopil klavirski duo Martha Argerich in Alexandre Rabinovitch. Nastopil je z deli Brahmsa, Rahmaninova in Saint-Saënsa. Sama ideja klavirskega dua je sicer

vprašljiva in raje poslušam znane pianiste s samostojnim koncertom kot v taki sestavi. Zlasti Martha Argerich je zelo znana klavirska zvezda, pred leti zmagovalka klavirskega natečaja Chopin v Varšavi in stalna gostja mednarodnega koncertnega repertoarja. Igra obeh interpretov je bila lahkotna, prijetna in briljantna, sicer v sestavi, kjer je lahko blestela zlasti pianistka.

Glasbeni festival v Stresi, ki se nadaljuje še čez polovico septembra, je vsekakor dostojen pokazatelj koncertnega udejstvovanja na mednarodni ravni, s čimer vredno potrjuje svojo lepo in dolgo tradicijo.

Nas obravnavajo samo z ekonomskega vidika?

V petek, 3. t.m., bi se moral pričeti 28. seminar za vzgojitelje, učitelje in profesorje šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem. Precej slušateljev in nekaj predavateljev se je zjutraj že zbralo, da bi začeli seminarsko delo, ko so zvedeli, da tržaško šolsko skrbništvo ni prejelo dovoljenja italijanskega ministrstva za šolstvo za izvedbo seminarja. Vlada je namreč zamrznila sredstva, ki so predvidena za izpopolnjevanje šolnikov, zaradi klestenja javnih izdatkov. Poseg italijanskih šolskih oblasti je bil povsem nepričakovan in do njega je prišlo samo en dan pred začetkom predavanj.

Dogodek zasluži vso pozornost, kajti seminar je potekal neprekinjeno od leta 1965 na podlagi londonskega memoranduma in kasneje osimskih sporazumov v okviru kulturnih izmenjav med Slovenijo oziroma bivšo Jugoslavijo in Italijo. Šlo je dejansko za enega redkih institucionaliziranih srečanj med tukajšnjimi slovenskimi šolniki in priznanimi pedagogi ter strokovnjaki iz matične Slovenije. Ministrstvo je s takim enostranskim posegom preprečilo prireditve in kršilo mednarodne obveznosti. Italija in Slovenija imata namreč recipročne obveznosti do šol s slovenskim učnim jezikom v Furlaniji Julijski krajini in šol z italijanskim učnim jezikom

v Istri. Slovenska stran je lansko jesen izpeljala seminar, čeprav se je vojna v Sloveniji komaj končala, in prav čudno zveni sklicevanje italijanskega ministrstva na pomanjkanje sredstev. Nesprejemljivo je namreč, da sedanja italijanska vlada obravnava tukajšnje slovensko šolstvo (in verjetno celotno slovensko manjšinsko problematiko) zgolj z ekonomskega zornega kota. Klestenja izdatkov bi se lahko mnogo bolj upravičeno lotila na kakem drugem področju, saj vemo, kako se naravnost razsipa z javnim denarjem.

Proti takšnemu ravnanju so že odločno protestirali prizadeti slovenski šolniki, Slovenska skupnost in druge slovenske organizacije ter nekateri politiki. Slovenska skupnost je naslovila protestno pismo na pristojna ministrstva in o ravnanju italijanskih šolskih oblasti seznanila slovensko vlado.

Zaradi posega in protestov slovenskih političnih predstavnikov in člana Vsedržavnega šolskega sveta prof. Pečenka je ministrica za šolstvo Jervolino »izjemoma« podprla odpravo zamrznitve sredstev za izvedbo seminarja slovenskih šolnikov. Vendar pa bo seja Vsedržavnega šolskega sveta, na kateri bodo obravnavali tudi ta problem, v sredo, 22. t.m.

avb

Slovesnost v Kromberku ob 40-letnici V. Vodopivca

V Kromberku zraven Nove Gorice bo 20. septembra osrednja slovesnost ob 40-letnici smrti župnika, ljudskega skladatelja in slovenskega publicista Vinka Vodopivca. Malokdo danes še ve, da je bil Vinko Vodopivec celih 45 let v Kromberku župnik in da je prav tu nastalo največ od njegovih 600 skladb, kolikor so jih do sedaj našli. Avtor znamenite pesmi »Žabe«, ki je obšla cel svet, je bil v času fašizma pravi Čedermac na svojem mestu župnika, saj se je vedno boril za slovensko besedo in za pravico do slovenske pesmi.

Ob tej priliki bodo pred župniščem, kjer je Vinko Vodopivec deloval, postavili veliki spomenik, katerega je izdelal akademski slikar iz Bilj Zmago Posega. Denar zanj so zbrali občani Kromberka in nekaj so še prispevale bližnje tovarne in podjetja, vez med Kromberžani in nekdanjim župnikom Vodopivcem je torej še živa. Proslava, ki bo 20. septembra, bo razdeljena na dva dela. Prvi del bo posvečen velikemu bo-

goslužju, katerega bo vodil koprski škof Metod Pirih in peto latinsko mašo bo pelo pet zborov, katere bo vodil pri maši župnik Kobal. V drugem, kulturnem delu Vodopivčeve proslave, bodo prepevali pevski zbori pod vodstvom Rozine Konjedic in Akademski pevski zbor Vinka Vodopivca, ki ga bo vodil njegov prvi dirigent Anton Nanut. Slavnostni govornik bo na slavju v Kromberku Ciril Zlobec, Goriški muzej pa bo pripravil razstavo o življenju in delu Vinka Vodopivca na kromberškem gradu. Ob tej priliki bo izšel tudi Goriški zbornik, ki bo v celoti posvečen temu velikemu Primorcu, ki si je s svojimi skladbami znal utreti pot do slovenskih src.

Jurij Paljk

V kapelici Kraljice miru na Katinari
bo v nedeljo, 13. septembra, ob 9.30 svečana
SV. MAŠA V POČASTITEV KRALJICE MIRU
ob 53-letnici postavitve.

Vilenica bo konec tedna

Konec tega tedna, točneje od četrta, 10., do sobote, 13. septembra, bo potekalo mednarodno literarno srečanje Vilenica, ki je letos že 7. po vrsti. Ob tej priložnosti bodo podelili tudi nagrado srednjeevropskemu književniku. Srečanje bo v Sežani, Lokvi, Portorožu, Piranu in Štanjelu. V četrtek, 10. t.m., pa bo na Opčinah ob 20. uri literarni večer. Nagrado bodo podelili v soboto, 12. t.m., v naravni jami Vilenica, po kateri je nagrada dobila tudi ime. Na sliki: prizor z enega od prejšnjih srečanj (foto D. Križmančič)

Jubilejni »Škrat«

Pred nedavnim smo v našem uredništvu prejeli najnovejšo dvojno številko mesečnika »Škrat«, ki ga izdaja Sklad Mitja Čuk z Opčin. Odgovorna urednica je Jelka Cvelbar. V uvodniku piše, da je natanko pred letom dni izšla prva številka te revije, ki je sproti premagovala vse ovire in težave tudi finančne narave, saj ne dobiva nobenega prispevka. Tokratna, lahko rečemo »jubilejna« številka »Škrata«, je v večji meri posvečena openskemu poletnemu središču Sklada Mitja Čuk, ki je bilo na Opčinah. Revija objavlja tudi številne fotografije, posnete v centru, ki pričajo o tem, »da je bilo res lepo«. Poleg tega pa lahko preberemo še vrsto zanimivih člankov, informacij in pestrih razmišljanj o našem življenju narave, o šolskih vprašanjih ter nasvetov za krajše izlete. Tudi ta dvojna številka »Škrata« je pestra in zanimiva.

* * *

V Trziču se je konec prejšnjega tedna zaključilo multimedialno srečanje sodobne umetnosti. Zastopana je bila domala vsa Evropa, največ pa je bilo likovnih umetnikov iz Italije, Slovenije in Avstrije. Slovenijo sta zastopala Martin Avsenik in Klavdij Tuttenec, prisoten pa je bil tudi koroški Slovenec, slikar Valentin Oman. Prav njegovo sliko so neznani mazači izbrali za tarčo in jo pomazali z barvo.

* * *

Kulturno združenje Mitteleuropa je prejšnji teden izročilo tržaški občini 4.779 podpisov dočanov, ki se zavzemajo za to, da bi že pozabljen in zaprašen kip cesarice Elizabete (žene cesarja Franca Jožefa, ki so jo vsi poznali pod imenom Sissi) potegnili iz zaprašenega skladišča. Večina podpisnikov se je izrekla za postavitev kipa na Trgu Libertà pred železniško postajo. Za izdelavo kipa cesarice Sissi so v preteklosti prispevali sami Tržačani. Po prvi vojni pa so kip odstranili in ga postavili v konjušnico Miramarskega gradu.

P. Alfonz Valič - kapucin

In memoriam

28. avgusta se je goriška kapucinska cerkev napolnila kot malo kdaj. Mesto se je poslavljalo od p. Alfonza. Rojen je bil v Plačah pri Vipavskem križu 1914. leta kot peti od trinajstih otrok. Duhovnik je postal v Benetkah 1938. leta. Življenjske postojanke so se zvrstile: »Gorica, Trst, Reka, Koper, Gorica, Trst, Rovigo, Lendinara, Padova, Benetke Villa Franca. Kot pravijo, se je spomnil bivši tržaški škof Santin, da bi mu prav prišel v Trstu kot slovenski spovednik, zato je poprosil zanj in tako je bil tam od 1969 do 1979, ko pride v Gorico, kjer ostane do smrti.«

Za Gorico je bil p. Alfonz tipičen primer redovnika, ki pripada beraškemu redu in bi ga kakšen lahko čudovito uporabil, v kolikor bi ga poznal za zanimiv lik v filmu. V kapucinski cerkvi je vse do nedavnega imel nedeljsko večerno mašo za Slovence, bil pa je tudi kaplan v goriških zaporih in predvsem neumorni spovednik. Lahko bi zanj rekli, da je bil: »Človek dobrega srca!«

Izhaja iz tiste skupine kmečkih fantičev, ki so svoje stopinje začelnjali po Frančiškovi poti v Vipavskem križu. Tam so italijanski kapucini imeli nekakšno malo semenišče. Vedno pa ga je bolelo in o tem ni rad govoril, da so prav tam cerkvene razmere pripravile nekako potujočevalnico za Slovence, čeprav so bili italijanski patri izredno humani. Le to je obžaloval, da jim kot mladim ljudem ni nihče znal vcepiti čuta za narodni jezik in slovenske narodne vrednote in so velikokrat tavali po svetu kot nekaki janičarji... Te probleme je zadnja leta zelo občutil, ko je veliko spovedoval zlasti Slovence in zapažal njihovo versko neznanje kot tudi narodno nepripadnost. Tako se je tudi »skozi reže« spovednice odražal naš boleči slovenski goriški človeški in narodni problem...

Za Slovence v Gorici je bil p. Alfonz nekakšen Mojzes, ki je z njemu lastno Frančiškovo umirjenostjo in globoko vero delil nasvete in tolažbo vsem, ki so se tako ali drugače zatekali k njemu. Kjerkoli smo ga srečevali je imel čas, čeprav se mu je vedno mudilo... Čas je imel za sitnega, neučakanega jetnika, zgarano ženico, ki je potrpežljivo čakala, da pride na vrsto pri spovedi, kot tudi za izobraženca, ki je z mnogo večjim znanjem, kot ga je imel sam, ponižno pokleknil in prosil odvezo...

Ne bi mu delal krivico, če bi pripisal, da če za koga, veljajo zanj besede, ki jih je napisal kardinal Montini, poznejši papež Pavel VI. v knjigi: »Lettera pastorale sul senso morale« že leta 1961. Takole piše: »Duhovno vodstvo ima izredno lepo, lahko rečem, nepogrešljivo vlogo pri moralni, kulturni in duhovni vzgoji vsakega. Zlasti pa pri mladem človeku, ki bi rad dojel svoj življenjski poklic, ne

glede kakšen je. Kadar se luč in ljubezen dobrega in razumnega pridruži preverbi lastne poštenosti se v človeku odkrije pot po kateri naj stopa k lastni odgovornosti in dolžnosti. Tu je pedagoška in psihološka umetnost pretkana z veliko odgovornostjo vsakega, ki jo vrši. Ostaja tudi dragocen kapital ponižnosti in zaupanja za tistega, ki jo vrši, opravlja in dela...« — Dvomim, da bi pokojni p. Alfonz poznal to knjigo. Prepričan pa sem, da v kolikor bi Pavel VI. še živel in bi ga poznal, bi mu bil hvaležen, ker je njegovo delo in življenje prav to, kar je papež napisal tudi dejansko odsevalo, saj je bilo napisano tako, kot da bi papež pisal o njem, čeprav ga ni poznal.

Ambrož Kodolja

Zaključil se je raziskovalni tabor

V Bardu se je prejšnji teden zaključil 12. Mladinski raziskovalni tabor, ki so ga organizirali Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici iz Trsta, Društvo slovenskih naravoslovcev T. Penko iz Trsta in Društvo mladih raziskovalcev iz Trsta in Gorice. Z njimi je letos sodeloval tudi Center za kulturne raziskave iz Barda. Mladi raziskovalci so se štirinajst dni ukvarjali z arheološkimi, etnografskimi, geografskimi, naravoslovnimi in zgodovinskimi vidiki Terskih dolin. Tabora se je udeležilo 35 mladih raziskovalcev.

* * *

V tem tednu se je šolsko leto začelo tudi za otroke iz Benečije, ki obiskujejo dvojezični center v Spetru. Center je nastal po prizadevanjih slovenskih organizacij na Videmskem in je dosegel precejšnjo kvaliteto raven. Na žalost pa ta šola še ni rešila vseh problemov birokratske in upravne narave. Težave povzročata tudi prostorska stiska, tako da za vse otroke niti ni prostora. V vrtec se je vpisalo 12 otrok, v prvi razred osnovne šole pa 13, kar je že mali rekord.

Podoba Svete gore

Walden - življenje v gozdovih Pred 130 leti je umrl Henry D. Thoreau začetnik zelenega uporništva

Henry David Thoreau, ki se je rodil leta 1817 v ameriškem mestecu Concord pri Bostonu, kjer je leta 1862 tudi umrl, velja danes v Združenih državah Amerike za začetnika zelenega uporništva. Njegov klasični spis »Državlanska nepokorščina« iz leta 1849 je bistveno vplival na Gandijevo pasivno obliko odpora in sploh na celotno indijsko samoosvobajanje, pogodil pa je tudi »civil-right« gibanja v Ameriki šestdesetih let, ki so v nekem smislu predramila tudi družbeno zavest na evropskem Vzhodu in v Srednji Evropi.

V romanu »Walden ali življenje v gozdovih« iz leta 1854 je opisal svoje dveletno življenje »izven civilizacije« v leseni kolibi, ki si jo je sam zgradil sredi gozdov v bližini jezera Walden pri Concordu. Umik v samoto je bil za Thoreauja beg pred »nemirnim, nervoznim, trgovinarskim, trivialnim 19. stoletjem«. Tu je pisatelj svoje življenjske potrebe zreduciral skoraj do absurda. Hranil se je od tistega, kar je sam pridelal ali v gozdu nabral. Kljub temu je živel polno življenje, saj je v knjigi zapisal: »Sel sem v gozdove, ker sem hotel osveščeno živeti in se ukvarjati le z bistvenimi stvarmi življenja.«

V resnici se je Thoreaujev poskus drugačnega življenja v praksi ponesrečil. Iz gozdov se je vrnil bolan nazaj v civilizacijo, vendar iz današnje perspektive njegova eksistencialna izkušnja v divjini ne učinkuje le kot romantično gozdovništvo in beg v umišljeno idilo. Pomembne so namreč tiste intencije v njegovih spisih, ki vsebujejo miselne naboje za zavestno preoblikovanje življenjskih načinov, s katerimi je mogoče zaščititi svobodo človeka in avtentičnost narave. Njegova misel, da za »dobro življenje zadostujejo hrana, streha nad glavo, obleka in kurivo« je sicer absurdno pretirana, jasno pa je, da si je več individualne svobode mogoče pridobiti le z redukcijo osebnih potreb — in ne z njihovim večanjem.

V resnici je bil Thoreau nadaljevalec Rousseaujeve civilizacijske kritike in kulturnega pesimizma. V tem smislu je menil, da je »kultura znala izboljšati naše domove, ni pa v enaki meri znala poboljšati ljudi, ki v teh lepših hišah prebivajo«. Čutil se je pobratima s praprebivalci Amerike, z Indijanci, pa tudi z drugimi »primitivnimi ljudstvi«. S tem je posegel v aktualno filozofsko diskusijo, ki je potekala v Združenih državah Amerike sredi prejšnjega stoletja.

Struktura knjige o življenju v gozdovih je pogojena z ritmom naravnih danosti, z oživljanjem in zamiranjem. Starogrška in indijska filozofija (ki ju je v samoti prebiral) in knjiga o naravi so izhodiščni temelji Thoreaujevega sporočila. »Teža povprečni zemljan ne bo nikoli razumel.« je menil veliki ameriški kritik civilizacije. Zato je ob koncu zapisal: »Luč, ki nas slepi, je za nas tema. Samo dan temni, v katerega smo se prebudili. Še marsikateri dan se bo zamračil. Sonce je le jutranja zvezda«. Kar nam manjka, je preoblikovanje osebne in družbene zavesti in z njima povezane odgovornosti do ekoloških vprašanj, brez katerega pravi humanizem ni mogoč.

Lev Detela

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO

EMIL KOMEL

Riva Piazzutta 18 - tel. 0481/532163

vabita lanske in nove gojence k vpisu za šolsko leto 1992/93

Gorica - Od ponedeljka 7., do petka, 11. t.m., od 15. do 19. ure

Štandrevž - Župnijski dom A. Gregorčič v petek, 18. t.m., od 16. do 18. ure

Doberdob - Župnijski dom v ponedeljek, 21. t.m., od 19. do 20.30

Števerjan - Župnijski dom F.B. Sedej v četrtek, 17. t.m., od 15. do 17. ure

Podgora - Župnijski dom, sedež P.D. Podgora v četrtek, 10. t.m., od 18. do 19. ure

Podrobnejše informacije dobite na tajništvo obeh šol.

GLASBENA MATICA

ul. Croce 3
tel. 0481/531508

Gorica - Do petka, 11. t.m., od 10. do 14. ure

Sovodnje - Kulturni dom v ponedeljek, 7. t.m., od 16. do 18. ure

Doberdob Sedež društva Jezero v torek, 8. t.m., od 16. do 18. ure

Dušan Jelinčič Manj nas je za nekaj odpadlega listja

(Govor v Bazovici dne 6. septembra 1992)

Včeraj pod večer sem se podal na bazovsko gmajno. Veter je nalahno šelestel med bori, Kras pa je že slutil dih jeseni. V bližini spomenika se je iz ozadja utrnila drobna silhueta. Stopil sem bližje in ga spoznal. Bil je moj oče, ki je tiho opazoval gmoto belega izdelanega kraškega kamna s štirimi imeni, ki so imela, tako se mi je zdelo, žareče odbleske. Na njegovem obrazu sem zaznal zaskrbljenost in resnoba. Dal mi je znak in v zavetju somraka sva se vsedla na mrzlikasto kamenje. Takrat mi je oče ob sapici, ki je nenadejano zavela med kraškimi ogradami, začel pripovedovati. Zagledal se je tja daleč preko gričev in travnikov, preko časa, ki je nepreklicno odšel, v njegovem pogledu pa je že sijal odsev daljnih svetov:

»Veš, takrat, ko so ustrelili veselega Ferda, umirjenega Alojza, urejenega Zvoneta in dinamičnega Franeta sem bil priklenjen na bolniško posteljo v Gorici, ob meni pa je noč in dan bedel stražar. Nekaj tednov prej sem namreč padel v hribih, pa se še mnogo časa potem ni vedelo, če bom sploh preživel padec... No, kot vidiš, sem počasi okreval, takoj potem pa so mi pripravili, pomisli kakšna čast,« pri tem se je moj oče Zorko Jelinčič nalahno zahihital, »podaljšanje bazoviškega procesa, tokrat v Rimu.«

Za trenutek je pomolčal, nato pa tiše nadaljeval. »Obsodili so me na dvajset let ječe. Odsedel sem jih devet...«

Spet sva dalj časa poslušala glas tišine. Oče se je zamislil, njegov pogled pa je taval po gmajni, kjer je somrak že izbojeval svojo vsakdanjo zmago proti svetlobi.

»Najbolj sem bil prijatelj z Marušičem in Bidovcem,« je spet povzel, »morda zato, ker smo si bili najbližji v letih, ali pa zato, ker smo podobno mislili in podobno gledali na krivice, ki so se dogajale okrog nas. No, pa smo si bili res blizu, ko pa sta celo onadva plezala, pomisli, v tistih časih...«

Spet se je oče skoraj nespoznavno nasmehnil, toda tokrat sem opazil, da se je preko njegovega obraza priplazila senca, kot da je v njem nekaj neizpelega, neizrečenega, nekaj, kar ga še po tolikih letih nalahno skeli.

Kot da bi hotel skriti to bolečino, je skoraj brezosebno nadaljeval, a v njem je tlelo: »Pravzaprav nismo tigrovci v Gorici kaj dosti vedeli, kaj se dogaja v Trstu z Borbo. Bilo je vse strogo tajno, vendar smo bili vedno na tekočem, če se je nekaj pripravljalo. Takoj smo zvedeli za aretacije mnogih prijateljev malo po atentatu na dnevnik Il Piccolo in takrat sem se zbal, kaj bo z njimi. Do konca sem upal, da ne bodo izvršili niti ene smrtno obsodbe, toda predobro sem vedel, da si delam samo utvare, ko pa je hotel fašistični režim izreči zgladno kazen za naključno smrt italijanskega tiskarja. To so bile prve žrtve črnega terorja, no, le po prijatelju Vladimiru Gortanu, dol v Istri...«

Tišina, meni pa se je počasi utrnilo, kaj očeta boli. Nisem hotel prehitvati pogovora, zato sem potrpežljivo čakal, da mu prave besede kar same privrejo iz srca. Okrog naju je zatrepetal. Bori so se premaknili v svoji ponosni nepremičnosti, zazeblo me je.

»Ob mraku, sedaj ko se bliža jesen, vedno tako šumi v borovcih, pa tudi mrz pritisne,« mi je rekel.

»Sedaj nastopi tisti mrtvi čas poln ruja, sitnega dežja in vse manj veselega sonca. Sedaj se zavedaš, da tvoje oči vse bolj izgublajo blesk prostranih morij, toliko bolj pa mora biti morje razburkano, če hočeš preživeti prihod zavedanja, da je vsakemu namenjeno odhajanje. Ferdo, Alojz, Frane in Zvone so nepreklicno odšli, za sabo pa so pustili svetlo, a obenem temačno jesensko sled. Takrat nas je bilo manj za nekaj odpadlega listja...«

Oče je nadaljeval: »September je mesec počasnega zavedanja prihoda smrti. Kot nalašč je za slovo. Navsezadnje so oni umrli zaradi upora, ki je bil nujen. Oni so se žrtvovali...«

»Za kaj so se žrtvovali?« ga sedaj jaz izzivalno prekinem. Čudno me pogleda, češ, kaj pravzaprav sprašuješ tako samoumevne stvari, nato se ponosno zravna in dè: »No, samo pomisli, kaj bi bilo, ko bi takrat ne vzplamtel upor? Kaj bi bili mi takrat, kaj bi bili mi danes?«

Naposled se mi je dokončno razodelo, da tako mene kot očeta grize ista stvar, pa v enem hipu dahnem, kot da bi se bal tega usodnega stavka: »Pa se je žrtev splačala?«

»Takrat že...« mi negotovo odgovori. »Skresali smo iskro, iz katere je nastal plamen, ki se je spremenil v požar, ta pa se je nato razširil po vsem svetu in dokončno strl zatiralca... Takrat so nam krtili osebno dostojanstvo, ponos, prepovedali so nam rabo materinega jezika, zato smo se uprli... In nato smo končno dočakali svobodo, dostojanstvo našega jezika. A kaj bi bilo brez upora? Torej so se stvari takrat splačale...« je povzel komaj za spoznanje tiše.

»Kaj pa danes?« ga nanagloma vprašam in nestrpno, a obenem toplo pogledam v oči.

Oče pomolči, tema okoli naju pa se mi prvič zdi strahotna in grozeča. »To pa mi ti povej,« mi tiho odvrne. »Mi smo svoje storili. Bidovec in ostali, veš kako veseli fantje so bili to, so izgoreli na tej gmajni, mi smo izgorevali po zaporih...«

Sedaj pomolčim jaz, ker v sebi čutim veliko odgovornost človeka, ki ve, da mora prizadeti tistega, ki ga najbolj ljubi, pa se trudi, da bi čim bolj zakasnil trenutek razodetja neprijetne resnice. Naposled se odločim in spregovorim: »Veš, časi se spreminjajo,« pogrknem, zberem pogum in nadaljujem: »Danes nismo več tako zagrizeni, kot ste nekoč bili vi. Danes je vse bolj zmede-

no, manj jasno. Tiste vrednote, za katere ste se vi borili so zbledele, nihče pa jih ni več nadomestil z drugimi...«

»Kako to misliš?« me je vprašal oče.

»Danes živimo prepovršno, morda celo predobro, pa se ne borimo tako strastno za našo stvar, za recimo tiste slovenske priimke, za katere ste odhajali v zapor, da bi jih le ohranili za vsako ceno. Marsikdo se iz boja za slovenstvo umika. Veš, vse manj nas je tu na Tržaškem...«

Oče se čudi in ne more razumeti: »Toda, saj se vam ni treba boriti s puško v roki in hirati po zaporih...«

»Nam je gotovo lažje, a po svoje tudi težje. Vse je nejasno in dvoumno. Danes je politika razvrednotena, duhovnost je izginila, svetu vlada le materija, celo slovenščino nam osporavajo v javnih političnih krogih, kot takrat vam... Takrat ste se uprli ter nam pokazali pot...«

»Pa še toliko stvari ti moram povedati,« že v zanosu nadaljujem. »Danes je Jugoslavija v plamenih, a to ni več tista Jugoslavija, za katero ste se vi borili, temveč je vrhove enega teh narodov zajel plamen nacionalizma in osvajalnosti zaradi strasti, ki so desetletja tlela pod pepelom in v srcih, pa so brezglavo udrihali na desno in levo in naposled udarili kot štirje jezdecji apokalipse... A ne smemo zaradi tega kriminalizirati vsega ljudstva, ga enačiti z njegovim vodstvom...«

Pomisli sedaj: danes je Slovenija samostojna država. V velikih krčih in dvomih se je ločila od vseobsegajoče, varne in posesivne matere. Bilo je tveganje, a sedaj lahko zagotovo trdimo, da je bila izbira pravilna. S samostojno

Posnetek z nedeljske proslave pred spomenikom štirim žrtvam. Pred mikrofonom je Dušan Jelinčič, za njim pa Filibert Benedetič, Fausto Monfalcon in Ivan Peterlin (foto D. Križmančič)

Slovenijo je prišla sprava, ki pomeni strpnost, odpuščanje, sožitje, pomeni obljubo, da se kaj takega ne sme več ponoviti. Saj veš, razdvojenost je negativna zapuščina majhnih narodov, naša pa je bila nadvse krvava...«

Dolgo me je oče poslušal v tišini, naposled pa končno dejal: »Torej rešitev je danes enaka, kot že pred mnogimi leti, ko se je svet dvigal iz ruševin druge svetovne morije. Takrat smo se zakleli, da bo naše maščevanje odpuščanje, strpnost in kultura. In zato se se žrtve splačale...«

»Že res, že res, hočem ti verjeti,« nestrpno odvrnem. »Toda danes ni ideja prav nič važna, danes so na vseh ravneh poteptali ideal, danes je v modi cinizem, stolčkarstvo, kariera in osebna uveljavitev za vsako ceno. Ne trdim, da tega ni bilo v tvojem času, saj so recimo takoj po koncu vojne mnogi oportunisti navalili na voz zmagovalcev in si prvi nabavljali vikendice z državnim denarjem, a to so vsaj skrivali. Danes pa je cinizem del sistema. Pa še kultura je odpovedala. Miodrag Bulatovič nam je oporekal slovenščino kot polnopravni jezik, Peter Handke nam je oporekal državo in našo državotvornost, Dobrica Čosić pa se je celo predal temačnim silam Miloševićevega režima. Pa ti niti ne razlagam najhujšega...«

Ob tem obotavlja obmolknem in nenadoma zagospoduje tišina. Mrzla sapa, kot temna slutnja zaveje po Krasu. A sedaj oče ponosno dvigne pogled in z njim zaobjame vso pokrajino, ki se bohoti okrog naju.

»Toda, naj bo noč še tako temna, naposled vedno posije žareče sonce. To moramo verjeti, če ne bodo žrtve zares zaman. Najtemnejša ura je vedno tik pred zarjo...« mi optimistično odgovori oče in se zagleda v daljavo. Naenkrat se dvigne in naposled, kot senca, izgine v trepetajočo noč. Pogovor z očetom so bile le sanje, ki so splahnele od prvi sapici, ki je zašepetala med vejami. »Svoje sem opravil, sedaj ste vi na vrsti...« mi v mislih valovi njegov glas kot pravkar prečuti sen.

Na bazovski gmajni sem ostal sam. Zagledal sem se naokoli v noč brez zvezd in se podal na pot. Najtemnejša ura je vedno tik pred zarjo...

Knjiga Pavleta Čelika »Izza barikad«

V Ljubljani so pred nedavnim predstavlili za razumevanje novejših slovenske zgodovine pomembno knjižno novost. Pavle Čelik, sicer prvi mož slovenske policije, je namreč pri Slovenskih novicah izdal knjigo z naslovom »Izza barikad«.

Zadnje čase smo na Slovenskem pričali tako imenovanim »instant« knjižgam, od katerih je najbolj znana in tudi najbolj prodajana Janševa knjiga »Premiki«, ki je že dvignila veliko prahu, Janši prinesla nekaj slave in predvsem pa veliko, za slovenske razmere

»Slapovi luči«

V nesmiselni vojni, ki se je začela na Slovenskem in na srečo tudi hitro končala, je izgubil življenje človek, ki je celo življenje posvetil iskanju tistega, kar nas od vojne odvrča. Janez Svetina je bil eden naših najboljših psihologov in gotovo najboljši poznavalec Vzhodne duhovnosti, saj je veliko let prebil na študiju in v asketskem življenju v Indiji. Janez Svetina je umrl kot žrtev nesmiselne vojne vihrne na Slovenskem, hotel je fotografirati tanke, ko ga je rafal pokosil. Z njegovo smrtjo smo Slovenci izgubili gotovo najboljšega poznavalca indijskih duhovnih misli in sploh človeka, ki je verjel, da se da spojiti duhovno misel Zahoda in Vzhoda.

Sam je bil učenec Aurobinde, znamenitega duhovnega velikana, katerega je veliko prevajal. Na žalost svojih prevodov ni utegnil videti, saj je prej umrl. Slovenska matica je že izdala dve knjigi o indijski duhovnosti, o Šri Aurobindovem načinu življenja in njegovem življenju. Sedaj pa prihaja na dan knjiga pri Mohorjevi družbi v Celju z naslovom »Slapovi luči«. To je knjiga Aurobindovih misli in izrekov, ki so jih izdali šele po smrti velikega misleca. Janez Svetina je zelo dobro poznal Vzhodno in Zahodno duhovnost in tudi različne indijske jezike, napisal je tudi spremno besedo in slovarček neznanih pojmov, Janez Juhant prispeva v knjigo esej z naslovom »Bog krščanskega izročila«, Trstenjak pa nekaj iskrenih besed ob Svetinovi smrti.

Janez Svetina je Aurobindovo misel strnil v tale stavek, ki lahko pove zelo veliko o tem mislecu, ki je hotel spojiti Vzhodno in Zahodno duhovnost: »Človek, kakršen je, je vse preveč nepopoln, da bi bil res krona in končni dosežek Narave v njenem zagonu kvišku, v njenem poskušanju razodeti v njej skrito resničnost.« Spet drugje pa Svetina pravi o Šri Aurobindi: »V sebi in svetu je odkril Duha in postal duhovni človek-živel iz Duha v Duha.« Knjiga »Slapovi luči« tako prinaša v slovensko javnost še enega misleca, katerega do sedaj skorajda nismo poznali, v izvirniku pa do Svetinovih prevodov gotovo ne.

J.P.

zelo veliko, denarja. Sedaj veliki obtoženec v Janševi knjigi Ciril Zlobec tudi piše knjigo, v kateri naj bi odgovoril na njemu lasten način Janši in vsem, ki mu očitajo izdajstvo in pretirano »jugoslovanstvo«. Čelikova knjiga »Izza barikad« pa je nekje vmes, saj Čelika poznamo kot človeka, kateremu se ne da res ničesar očitati. Bil je v policiji že v prejšnjem režimu, zaradi znanih obtožb je šel v pokoj, od koder ga je potegnil drugi znani slovenski policaj, ki je sedaj notranji minister, Bavčar, in ga postavil na vodilno mesto slovenske policije. Spremnino besedo h knjigi je napisal Ivan Oman, človek s čisto preteklostjo in sedanostjo, ki zelo jasno zapiše, da je na srečo slovenski policiji uspelo v kratkem času spremeniti iz represivnega gana pod socialistično oblastjo v bolj »normalno«, zahodnim policijam podobno, varnostno organizacijo.

Pavle Čelik v svoji knjigi razgrne pred nami nekaj dokumentov, ki ji do sedaj še nismo poznali in bodo koristili predvsem vsem tistim, ki bi radi bolje razumeli nedavni slovenski spopad z JLA, v katerem je imela slovenska policija odločilno vlogo. Pavle Čelik pa je tudi mnenja v knjigi »Izza barikad«, da je slovenska policija lahko napravila tako velik korak v demokratizacijo predvsem zato, ker v svojih vrstah ni imela, kot je to imela JLA, nobenega policajca, ki ne bi bil slovenske narodnosti. Kot drugi važni faktor pa navaja Čelik v svoji knjigi dejstvo, da je bila slovenska policija že od leta 1945 tudi partijsko neodvis-

na, saj z Beogradom sploh ni bila povezana.

Knjiga Pavla Čelika »Izza barikad« spada med knjige, ki bodo dokumenti časa in rojstva slovenske države. Kot taka je zanimivo branje predvsem zaradi svoje umirjenosti in resnosti, ki tudi odlikuje njenega avtorja.

Jurij Paljk

* * *

Pod vodstvom župana Lojzeta Strgarja se je prejšnji teden mudila na goriškem delegacija mesta Ljubljana. Obisk je trajal poldrugi dan, člani delegacije pa so bili gostje upraviteljev občine Doberdob, Števerjana in Sovodenj.

* * *

Do 13. septembra bo v Gorici 11. mednarodno tekmovanje mladih violinistov za nagrado R. Lipizer. Tekmovalo bo nad 80 mladih izvajalcev iz 32 držav, igrali pa bodo v Verdijevi dvorani.

* * *

V Trstu so pred nedavnim ustanovili mešano italijansko-švedsko-rusko družbo CTI (Cosmos TTI Italy). Za svoje delovanje bo potrebovala tri večje obrate, ki jih bo treba šele postaviti, v njih pa bodo izdelovali pogonske rakete ter razne materiale in zlitine za industrijsko uporabo. Predvidoma naj bi v teh obratih zaposlili okrog 500 oseb iz Italije, mnogo pa bo tu tudi strokovnjakov iz ostalih dveh držav.

Vinko Brumen: »Argentinski spisi«

Z velikim veseljem ugotavljamo, da se zadnje čase veliko govori tudi v matični domovini Sloveniji o tisti tretjini Slovencev, ki ne živijo v mejah sedanje slovenske države. Med temi pa imajo posebno mesto Slovenci, ki so se preselili po drugi svetovni vojni zaradi znanih dogodkov v Argentino, kjer so morali začeti življenje znova. Vsaka knjiga o tem žalostnem preseljevanju in vključevanju v novo okolje je dobrodošla, saj večini odkriva popolnoma nov svet. Svet argentinskih Slovencev je bil večini Slovencev namreč nepoznan, saj se je do nedavnega knjige, ki so govorile o argentinskih Slovencih, lahko bralo v Sloveniji le na skrivaj.

Prav zato je zelo lepo in tudi koristno, da so pri Slovenski matici v Ljubljani izdali knjigo dr. Vinka Brumna z naslovom, ki že sam pove dosti: »Argentinski spisi«. Knjigo sta uredila Irene Mislej in Frane Jerman. Vsakdo, ki ga ta žalostna zgodovina slovenstva zanima, si mora knjigo spisov filozofa dr. Vinka Brumna obvezno prebrati, saj bo v njej našel dovolj snovi, da bo lahko upravičeno ponosen na svoje brate, ki so v tujem sve-

tu ohranili lepo slovensko besedo do današnjih dni. Brumen je videl rešitev slovenske skupnosti v Argentini v ohranjanju starih slovenskih vrednot, ki so jih Slovenci prinesli s sabo iz domovine in v oplajanju z novimi vrednotami, s katerimi so se srečali priseljenci v Argentini. V knjigi »Argentinski spisi« so v prvem delu zbrani Brumnovi spisi, ki govorijo o vsem mogočem, kar se je in se še tiče Slovencev v Argentini, od jezika do velikih težav, ki so pozneje privedle do tako imenovane slovenske sprave. V drugem delu pa so zbrani spisi filozofa Brumna in ne samo javnega slovenskega delavca, ki skrbi za ohranitev in poživitev domače besede, katero je posebno v tujini zelo težko gojiti. Dr. Vinko Brumen je bil namreč Vebrov učenec v Ljubljani in se mu ni nikdar odpovedal, tudi v izgnanstvu ne. Dr. Vinko Brumen je globoko veren človek in to se v njegovih razpravah tudi opazi, njegova filozofska pričevanja so toliko bolj zanimiva, ker so nastajala v izgnanstvu in so znala prisluhnuti tudi drugačnim miselnim tokovom.

J.P.

Zdravnik svetuje

Visok krvni pritisk

Dandanes imajo ljudje pogosto težave s krvnim obtokom. Te so vsekakor najpogostejši vzrok smrti v Evropi.

Eden izmed najvažnejših dejavnikov je nedvomno tlak, ki ga ima kri v odvodnicah (arterijah). V normalnih pogojih sistolični pritisk ne presega 140 milimetrov na živosrebrnem stolpcu (mm Hg), diastolični pa 90 mm Hg. Vrednosti do 160 mm Hg sistoličnega in 90 mm Hg diastoličnega pritiska smatramo že za mejne in jih je treba strogo nadzirati. Ko krvni tlak preseže te vrednosti, se je treba takoj zdraviti, da ne bi prišlo do nevarnih posledic.

Zvišanje krvnega pritiska povzročajo različni faktorji. Mnogi med temi so še neznani. Med obtoženci dobimo stres, debelost, premalo gibanja, prekomerno uživanje soli, sladkega lesa (liquirizija). Večkrat je ta bolezen dedna, lahko pa je posledica okvar ledvic, nadledvičnih žlez, hipofize, aorte itd. Tudi nekatera zdravila lahko zvišajo krvni pritisk, prav zaradi tega se moramo izogibati jemanju katerega koli zdravila, ne da bi se posvetovali z zdravnikom.

Na začetku visok krvni pritisk navadno ne povzroča hujših težav, toda v kratkem času začne zelo kvarno delovati na telo. Zelo pogosto pride do poapnenja in zoženja žil odvodnic (arterioskleroza). Tako pride do težkih poškodb celega organizma, kajti v tkiva ne pride več dovolj krvi. Tudi srce zelo občuti. Delati mora dosti več kot običajno, zato se najprej poveča levi prekat. Zaradi okvar ožilja se pogosto pojavi angina pectoris in infarkt. Prav zaradi tega nastopi smrt. Drugi organ, ki je pod udarom krvnega tlaka, je oko. V očesni mrežnici pride s časom do krvavitve in nepopravljivih okvar, ki jim nobena očala ne morejo pomagati. Vid postane trajno okrnjen, lahko pride do slepote.

Tudi ledvice se zelo okvarijo in lahko celo odpovedo, tako da mora pacient na dializo. V možganih lahko pride do krvavitve in tromboz, ki čez noč uklenejo človeka na voziček ali pa peljejo v smrt. Vsemu temu se izognemo, če visoki krvni pritisk pravočasno odkrijemo in zdravimo. Ne mislite, da se to vas ne tiče! Pojdite do svojega zdravnika in si izmerite krvni pritisk. Če je normalen, si ga odslej merite vsaj enkrat na leto ter si vrednosti zapišite v dnevnik. Če je zvišan, ga takoj zdravite!

To povejte tudi svojim prijateljem.

Dr. Edi Košuta

NAŠA DRUŠTVA

KD »France Prešeren« iz Boljunca

Devet desetletij je že minilo od tega, kar je bilo v Boljuncu v dolinski občini ustanovljeno domače Kulturno društvo »France Prešeren«. Društvo je imelo svoja izredno polna obdobja, trenutno pa preživlja krizo, ki je predvsem tehnične narave. Tega so kriva predolgo trajajoča prenovitvena dela Kulturnega doma »F. Prešeren« v Boljuncu, kjer je bil tudi sedež KD, saj je poslopje, predvsem pa dvorana, služilo za razne druge pobude. Zaradi pomanjkanja primernih prostorov društvo lani ni moglo proslaviti svoje 90. obletnice, vendar odborniki računajo, da bodo »zamujeno« popravili ob 95 letnici delovanja, ki se približuje z naglimi koraki.

KD »France Prešeren« iz Boljunca je bilo uradno ustanovljeno 9. septembra 1901 na pobudo pokojnega skladatelja in zborovodje Frana Venturinja in drugih vaščanov. Sprva je bilo to Bralno in pevsko društvo. Kulturno delovanje v vasi se je vsekakor začelo že tri desetletja prej, v čitalniški dobi. Poleg čitalnice so delovala tudi razna druga društva, cerkveni zbor, godbeno društvo in še bi lahko naštevali.

Kar zadeva KD »F. Prešeren« je bil steber njegovega delovanja predvsem pevski zbor, ki je bil nekoč izredno številen. Pevci so takrat veliko nastopali, imeli pa so tudi precej gostovanj, celo v Ljubljani, kar je bilo za tiste čase

že daleč. Tam so peli ob odkritju spomenika pesniku Francetu Prešernu. Kaj več pa je o predvojni zgodovini boljunskega društva težko izvedeti, ker so bili v obdobju fašizma uničeni vsi dokumenti. Za časa prve svetovne vojne je društvo začasno prekinilo svoje delovanje, saj je moralo veliko članov prijeti za orožje, že leta 1919 pa so se spet zbrali pevci pod vodstvom domačina Josipa Žerjala. Na žalost pa niso imeli veliko časa, saj je kmalu fašizem skušal spet zatreti vsakršno slovensko delovanje. Kljub temu pa so domači pevci na skrivaj peli narodne pesmi; vodil jih je Josip Bolčič.

Takoj po koncu druge svetovne vojne so se člani društva z vso vnemo lotili dela in hoteli nadomestiti izgubljeni čas. Prav v tem obdobju je kulturno delovanje v Boljuncu doseglo svoj višek; društvo je leta 1948 štelo kar 289 članov, izredno aktiven pa je bil mešani pevski zbor, igralska skupina ter godba na pihala, ki je prav tako delovala v okviru KD »France Prešeren«. Zbor je začel v tem času spet voditi domačin Drago Žerjal. Na žalost pa je tedaj nastopilo obdobje kominforma z vsemi znanimi in za naš narod hudimi posledicami. Po tem letu je prišlo do mrtvila, ki je precej dolgo trajalo.

Ponovno je društvena dejavnost oživila v 60. letih in KD

Tamburaška skupina KD »France Prešeren« iz Boljunca leta 1984

»France Prešeren« je uspešno in neprekinjeno deloval do današnjih dni. Ko je leta 1976 občinska uprava dogradila tudi novi Kulturni dom v Boljuncu je delo res lepo steklo in prireditve društva (proslave, nastopi zbora, gledališke skupine itd.) so večkrat privabile v Boljuncu tudi Slovence iz drugih koncev tržaške občine. Poleg običajnih kulturnih srečanj je namreč KD »France Prešeren« priredilo tudi vrsto zanimivih razstav, koncerte, gledališke predstave (domača dramska skupina je bila izredno aktivna), pa še tradicionalni praznik grozdja (septembra meseca) in priljubljeno »Majenco«, ki bi jo danes težko pogrešali.

Trenutna slika je na žalost manj vesela, čeprav imajo odborniki veliko idej za bodočnost. Mnogo je seveda odvisno od tega, kdaj bo mogoče spet uporabljati prostore Kulturnega doma v Boljuncu, je dejala podpredsednica društva Dragica Maver. Delovanje je bilo od leta 1988 zelo aktivno, ko pa so dom začasno zaprli, nenadoma ni bilo več mogoče ničesar prirejati. Zaradi pomanjkanja prostora je nehala delovati tudi plesna skupina, ki je bila izredno uspešna in se je uveljavila tudi na mednarodni ravni. Tudi nekoč dober pevski zbor danes ne deluje več, prav tako ne igralska skupina. Ohranila pa se

Drago Legiša

Krščanskosocialno gibanje na Primorskem po drugi svetovni vojni (1)

»Do podpisa mirovne pogodbe z Italijo februarja leta 1947 so Slovenci v coni A tedanje Julijske krajine priznavali vodilno vlogo Slovenski-italijanski antifašistični uniji »SIAU«, množični levi organizaciji, ki so jo nadzorovali slovenski in italijanski komunisti.«⁽¹⁾

Šlo je za zavestno odločitev in izbiro zavednih primorskih Slovencev, tudi tistih, ki so bili odločni protikomunisti. Slovenci niso hoteli v ničemer škodovati boju za priključitev celotnega slovenskega narodnostnega ozemlja Sloveniji oziroma Jugoslaviji. Razmere so se začele spreminjati, ko je bila znana vsebina mirovne pogodbe, podpisane februarja leta 1947 v Parizu. Usoda Trsta, Gorice, Benečije in Kanalske doline je bila že zapečaten.

Ko govorimo o političnem dogajanju in takratni coni A Julijske krajine, in zlasti, ko proučujemo stanje znotraj nekomunističnega slovenskega tabora, ugotovljamo naslednje: na Goriškem se je na začetku leta 1947 ustanovila Slovenska demokratska zveza (SDZ), ki je bila od vsega začetka politična organizacija domala vseh nekomunistov, se pravi katoličanov in liberalcev. Šlo je torej za enotno politično organizacijo. Bistveno drugače pa je bilo v Trstu oziroma na Tržaškem, kjer se je Slovenska demokratska zveza formalno ustanovila skoraj leto dni kasneje, in sicer 21. decembra 1947. SDZ na Tržaškem je bila in hotela biti nadaljevalka Političnega društva Edinost.

Slovenski katoličani so se na Tržaškem začeli samostojno politično organizirati kmalu po drugi svetovni vojni. Na začetku julija 1945 se je iz nacističnega taborišča Dachau vrnil v Trst duhovnik Peter Šor-

li⁽²⁾, ki ga je takratni tržaški škof Santin imenoval za kaplana pri Svetem Ivanu v Trstu. V njegovem stanovanju so se zbirali zlasti slovenski katoliški izobraženci, ki so želeli ustanoviti slovensko politično nekomunistično organizacijo⁽³⁾. Pri Šorliju so se zbirali domači izobraženci in tudi predstavniki slovenske politične emigracije. Ta neformalna skupina je odločilno prispevala k obnovitvi slovenskega šolstva na Tržaškem in v tej zvezi k ustanovitvi slovenskih osnovnih in srednjih šol v Trstu, kjer jih dotlej še nikdar ni bilo v zgodovini⁽⁴⁾.

Na pobudo Petra Šorlija in njegovih ožjih sodelavcev je bil 20. julija 1947 v Trstu ustanovni občni zbor »Udruženja slovenskih in hrvaških krščanskih socialcev«. Pri tem je zanimivo, da se je ustanovila politična organizacija, v kateri so — vsaj glede na njeno ime — bili tako Slovenci kot Hrvati. Za Trst to ni bilo nekaj nenavadnega, saj smo tedaj med drugim imeli Slovensko-hrvaško prosvetno zvezo. Šlo je za znamenje tedanjega časa, saj so primorski Slovenci in Istrski Hrvati vodili za fašizma skupen boj za obstanek in nato za priključitev k matični državi. Ne smemo nadalje pozabiti, da je v Trstu pred drugo svetovno vojno deloval Božo Milanović⁽⁵⁾, duhovnik iz Istre, prosvetni in kulturni delavec, ki ima mnoge zasluge za narodno in politično osveščanje Hrvatov v Istri.

Dne 18. avgusta 1947 je Udruženje slovenskih in hrvaških krščanskih socialcev podpisalo skupen program s Slovensko demokratsko zvezo, dne 16. septembra istega leta pa je Udruženje postalo avtonomna skupina v Slovenski demokratski zvezi⁽⁶⁾.

Po tem programu je Udruženje imelo pravico do ene tretjine predstavnikov v vodilnih organih politične organizacije SDZ; v sporazumu je bilo rečeno, da je glavni namen dogovora med obema organizacijama skupno in enotno nastopanje v javnosti. Kar zadeva kulturo in vprašanja, ki imajo opravka s svetovnim naziranjem, si je Udruženje pridržalo pravico do avtonomije, se pravi do lastnega delovanja. »Obvezali smo se — beremo v nekem kasnejšem pismu⁽⁷⁾ — da ne bomo javno napadali drug drugega, toda naši zastopniki v skupnem odboru so bili le nekakšni opazovalci in jim ni bila dana mož-

KD »France Prešeren« iz Boljunca

je tamburaška glasbena skupina, ki je prava redkost. V preteklosti so tamburaško skupino imela vsa društva, danes pa se je ta ohranila samo v Boljuncu. Dolga leta je sodelovala tudi s folklorno skupino »Stu ledi«.

Odbor KD »France Prešeren« s predsednico Nadjo Švaro na čelu se tudi v tem za društvo težkem obdobju redno sestaja vsak mesec. Dogovorili so se za pripravo strokovne publikacije o Boljuncu, ki naj bi jo izdali, če prej ne, za 95-letnico društva. Poleg tega pripravljajo občni zbor, ki naj bi ga sklicali to jesen. Ob tej priložnosti nameravajo storiti odločilen korak za bodočnost društva in prepustiti prostor mladim, ki so prav letos z uspehom organizirali vaško šagro in s tem dokazali, da jim gre delo dobro od rok. Če bo res tako in če bodo, kot obljublajo, dela v boljunskem Kulturnem domu zaključena v nekaj mesecih (pravzaprav bi se bila morala končati že lani v tem času), potem se za bodočnost Kulturnega društva »France Prešeren« ni treba bati.

(hj)

* * *

V slovenski skupščini razpravljajo predvsem o novem volilnem zakonu. Vprašanje je zelo aktualno, saj ima zakonodajni zbor le malo časa za ureditev tega vprašanja; naglo se namreč bliža rok, do katerega je treba razpisati nove politične volitve. Menda je zadnji rok 23. december.

Šport - nogomet

Dobri obeti za Udinese in Triestino

V nedeljo, 6. t.m., je štartala tudi prva italijanska nogometna liga. Videmski prvotigaš Udinese nam je pripravi prvotrstno presenečenje, saj je pred domačimi navijači z zrelo in suvereno igro premagal nič manj kot slavni Inter, torej ekipo ki sodi v ožji krog favoritov za naskakovanje državnega naslova. Uspeha Videmčanov si skoraj nihče ni pričakoval, saj so odigrali res klavirno predprvenstveno sezono, samo nekaj dni pred pričetkom prvenstva, pa so celo za-

menjali trenerja. Vsako napovedovanje za potek prvenstva je zaenkrat še preuranjeno, vendar zanesljivo lahko trdimo, da imajo Videmčani tak potencial, ki omogoča miren obstanek v ligi.

Zadovoljni so tudi v tržaškem taboru. Triestina, ki nastopa v C ligi, je v nedeljo na starem Stadionu Grezar po pravi goleadi odpravila Alessandro, tako da ima po dveh prvenstvenih tekmah poln izkupiček točk. Tudi s prikazano igro so bili tržaški na-

vijači resda zadovoljni, navsezadnje 8 zadetkov v eni sami tekmi so prava redkost. Končalo se je z izidom 5:3 v korist Tržačanov, ki so v primerjavi s preteklo sezono pokazali velik napredek. Ekipe je v primerjavi z lanskim povsem spremenjena, vodstvo je namreč zamenjalo kar 7 igralcev in trenerja. Vodi jo Adriano Perotti, ki je vnesel consko igro. Letošnja Triestina blesti še zlasti v napadu, ki je bila stara hiba »belordečih«. Z novo napadalno dvojico Mezzini-Labardi je mnogo bolj prodorna in učinkovita. Ta dva igralca sta lani nastopala s Spalom in sta bila med najbolj zasluženimi za napredovanje v drugo ligo.

Triestino čaka v nedeljo ponovno domač nastop, in sicer proti Arezzu. Po prvih dveh sijajnih tekmah bo stare tribune Stadionu Grezar napolnilo prav gotovo še večje število navijačev. Že preteklo nedeljo jih je bilo več kot 8.000, kar ne pomnimo že dolgo let. Vodstvo kluba pa si je zadalo cilj, da pri abonmajih preseže magično število 10.000. Možno je, da se bo ta želja uresničila, saj vlada med tržaškimi navijači prava euforija. In kako naj bi bilo drugače, saj jih med drugim že za oktober pričakuje novi stadion.

(Dar)

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik. Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat. je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878

Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 26, 00185 ROMA

V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

nost, da bi sodelovali pri odločitvah. To je bil tudi glavni vzrok, da smo sklicali nov občni zbor Udruženja.»

Občni zbor je bil prvega avgusta 1948. Politična organizacija je bila preurejena in je tudi dobila novo ime⁽⁸⁾. Ustanovljena je bila Slovenska krščansko socialna zveza (SKSZ). Izvoljen je bil nov strankin glavni odbor. Za predsednika je bil izvoljen prof. Ciril Cerovac, za podpredsednika ing. Milan Sosič, za tajnika Peter Šorli in za blagajnika prof. Laura Abram⁽⁹⁾. V vodstvu Slovenske demokratske zveze so na ustanovitev SKSZ reagirali nekoliko živčno. To med drugim izhaja iz pisma, ki ga je Peter Šorli naslovil na predsednika Slovenske demokratske zveze dr. Josipa Agneletta⁽¹⁰⁾. Šorli v pismu navaja razloge, zaradi katerih je bila ustanovljena Slovenska krščansko socialna zveza⁽¹¹⁾. Odbor prejšnjega Udruženja zaradi poklicnega dela svojih članov, je rečeno v pismu, ni mogel opravljati svoje naloge. Odborniki se niso mogli redno udeleževati skupnega dela pri SDZ. Zato je bil na občnem zboru razširjen krog sodelavcev, kar naj med drugim omogoča boljše izpolnjevanje dolžnosti, ki so jih predstavniki SKSZ prevzeli v okviru SDZ. Čestokrat in zlasti na seji 18. julija ste izrazili bojazen — nadaljuje pismo — da bi moglo naše delo škodovati slovenski skupnosti in narodni enotnosti. Nekateri naši ljudje, zlasti izobraženci, se pritožujejo, da izvaja SDZ nanje pritisk, od česar ima škodo naša organizacija. Širijo se glasovi, da pod nobenim pogojem ne bo dovoljena nobena druga politična organizacija, razen SDZ. Gre očitno za izvajanja, ki so v kričnem nasprotju z demokratičnimi načeli.

Prav gotovo Vam je znano, kakšna je bila v zgodovini naše dežele usoda podobnih bojazni. Gibanja, ki se predstavljajo in proglašajo za edine predstavnike ljudstva in obsojajo vse druge organizacije kot rušilce narodne enotnosti, so si na las podobne in smo zanje vedno uporabljali en sam izraz: totalitarizem. Nikakor in nikjer pa ni reče-

no, da različne politične skupine ne morejo skleniti sporazuma o minimalnem skupnem programu. Tako smo ravnali mi, ko smo pristali na program SDZ in ki se mu nismo odpovedali. Od vas je odvisno, poudarja Peter Šorli, če se bo takšno sodelovanje nadaljevalo. Če naj bo narodna enotnost tudi plodno sodelovanje svobodnih ljudi, mora temeljiti na medsebojnem spoštovanju, na pravici svobodnega delovanja različnih družbenih skupin različnih svetovnih naziranj. Če bi hoteli pristati na stališče ene same stranke, enega samega kulturnega centra itd., bi morali podrediti organom vaše stranke — ironično pripominja Peter Šorli — vse naše Marijine družbe, ki samo v mestu imajo več kot 700 članic, našo Duhovsko zvezo, ki deluje že dve leti, Slovensko katoliško akcijo za tržaško škofijo, ki deluje od leta 1945, slovensko apostolstvo molitve, Zvezo katoliških izobražencev, Zvezo katoliške akademičarke, Društva ministrantov, Marijine vrte z več kot 100 člani, cerkvene zборе s stoletno tradicijo.

(se nadaljuje)

OPOMBE:

- (1) Aleš Breclj, I gruppi politici autonomi sloveni a Trieste 1949-1952 (Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček, Trst 1983 str. 26)
- (2) Peter Šorli, roj. na Grahovem ob Bači 1902, umrl v Trstu 1988 (glej PSBL)
- (3) Nadja Magajna, Nascita del movimento politico autonomo sloveno Trieste 1945-1949 (Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček, Trst 1980 str. 102-103)
- (4) Nadja Magajna, ibidem str. 104
- (5) Božo Milanović, roj. v Kringi v Istri 1890, umrl v Pazinu 1980 (glej PSBL)
- (6) Nadja Magajna, ibidem str. 103
- (7) Nadja Magajna, ibidem str. 104
- (8) Martin Breclj, ibidem str. 33
- (9) Prof. Ciril Cerovac je stanoval v Sesljanu do leta 1955, ko je zapustil Primorsko in se naselil v Avstriji. Italijanska oblast mu je po prevzemu uprave v Trstu leta 1954 delala težave zaradi državljanstva. Inž. Milan Sosič, roj. na Opčinah pri Trstu 1908, umrl v Trstu 1987 (glej PSBL). Prof. Laura Abram, roj. 1917 v Trstu (glej PSBL)
- (10) Josip Agneletto, roj. v Trseku pri Marezigah 1884, umrl v Trstu 1960
- (11) Nadja Magajna, ibidem str. 128, 129, 130